

Sociální spravedlnost – úkol, nebo chiméra?

rozhovor s Martinem Potůčkem

- 1) ***Co se Vám vybaví, když slyšíte termín „sociální spravedlnost“?***
Historie celého lidského rodu.
- 2) ***Jaké argumenty jsou z Vašeho hlediska podstatné pro hájení konceptu sociální spravedlnosti?***
Základem mého pohledu je potřeba minimalizovat disproporci mezi ideálem francouzské revoluce „Rovnost, volnost, bratrství“ na jedné straně a nerovností, nesvobodou a egoismem, které jsou vyvolávány ekonomickými, politickými a sociálními poměry, na straně druhé. Společnost nebude spravedlivá nikdy. Stojí ale za to tvrdošíjně usilovat o to, aby se té nespravedlnosti v ní vyskytovalo stále méně.
- 3) ***Co nejvíce ohrožuje naplňování požadavků sociální spravedlnosti v naší západní společnosti?***
Hrabivost. Bezohlednost. Ignorance.
- 4) ***Jaký byl z toho hlediska vývoj u nás po roce 1989?***
Od nespravedlností státního socialismu jsme přešli k nespravedlnostem generovaným trhem.
- 5) ***Existují průkazná data, z nichž by se dalo vyvodit, že většina lidí si za svou špatnou společensko-ekonomickou situaci může sama? Nebo naopak nemůže?***
Lidé se rodí s různými dispozicemi, včetně dispozic nakládat se svým životem. Jsou jedinci, kteří se dokázali vyhrabat i z neradostných poměrů, jiní by v nich v žádném případě neobstáli. Je ale důležité si uvědomit, že každý z nás někdy potřebuje pomocnou ruku. Synek živořícího obchodníka H. G. Wells by se nikdy nestal váženým a bohatým veřejným činitelem a světově proslulým spisovatelem, kdyby v mládí nenarazil na učitele, který postřehl zárodky jeho génia a donutil jej trávit dny i noci v knihovně...
- 6) ***Ve své nedávné knížce „Cesty z krize“ mimo jiné charakterizujete východiska práce Centra pro sociální a ekonomické strategie takto: „Kvalitu života a jeho udržitelnost považujeme za základní hlediska, podle nichž je třeba hodnotit vývojové trendy české společnosti, a také za rámec pro hodnocení postavení země v kontextu ostatních vyspělých zemí.“ Vypadá to ovšem, že s „udržitelností“ zápasí samotný koncept sociálního státu, který hájíte.***
Ano. To, že sociální stát čekají těžké časy, vyjádřil Jan Keller výstižně titulem své knížky "Soumrak sociálního státu". Soumrak ale neznamená noc. Návrat do stádia prvotní akumulace kapitálu - se všemi hrůzami bídy, nemoci a vyloučení, už prostě není a nebude možný.
- 7) ***Je vůbec reálné zvrátit skutečnost, že se globální trhy „utrhly ze řetězu“ a dnes jsou na ně i ty nejsilnější státy krátké?***
V jedné z posledních knih Yehezkele Drora se dočteme, že lidstvo se doposud nenaučilo zvládat civilizační procesy, které samo vyvolalo v život. Jak ukázala nedávná krize finančních trhů, kapacity globálního vládnutí jsou velmi omezené, zatímco důsledky globalizace dopadají na každého. Potenciál „umravnit“ nadnárodní

kapitál sice v zárodcích existuje, ale skutečně jej rozvinout a uplatnit představuje běh na dlouhou trať. S nejistým výsledkem, bohužel.

8) *Jednou z mála skutečně globálních institucí je katolická církev. Co soudíte o její úloze při hájení sociální spravedlnosti?*

Na rozdíl od mnoha mých kolegů se domnívám, že katolická církev (a nejen ona) má stále velké poslání v kultivaci světa hodnot lidí a jejich vztahů k ostatním a ke světu. Nabízí vzory chování hodné následování. Milosrdenství, které je součástí křesťanské hodnotové soustavy, dalo vznik sociálním institucím pomáhajícím lidem v obtížných životních situacích. To vše našlo svůj výraz už před více než sto dvaceti lety také v encyklice papeže Lva XIII Rerum Novarum. Posléze byly tyto myšlenky rozvíjeny na půdě Sociální nauky církve. A nedávno zvolený papež František při homilii na Sardinii mimo jiné řekl: „*Nedostatek práce vede k pocitu ztráty vlastní důstojnosti. Kde není práce, tam chybí důstojnost. (...) Je to důsledek světové volby, ekonomického systému, který vede k této tragédii. (...) Nyní je však v tomto systému bez etiky středem modla a svět se stal modloslužbou tohoto bůžka-peněz. Poroučejí peníze! Poroučí všechno, co slouží tomuto idolu. A k čemu dochází? Na obranu této modly se všichni shlukují do středu a ti, co jsou na okraji, padají. (...) A my musíme této skartační kultuře říci svoje Ne. Musíme říci: Chceme spravedlivý systém, který všem umožní jít vpřed. Musíme říci: nechceme tento globalizovaný ekonomický systém, který nám tolik škodí. Středem musí být muž a žena, jak to chce Bůh, a nikoli peníze.*“¹ Důležité je, aby katolická církev chtěla a uměla hledat v tomto úsilí spojení, nalézat s nimi společnou řeč, a posléze také jednat.

---

¹ Citováno podle Literárních novin, XXIV, 2013, č. 40, s. 13.